

Fakultet za uslužni biznis

Seminarski rad

Banka: pojam, vrste, funkcije

| SEMINARSKI rad je preuzet sa sajta -> | web- <http://www.maturski.co.nr/> |

AKO želite kompletan RAD -> javite se na e-mail:

maturski@live.com

Sadržaj

I Razvoj bankarskih poslova i banaka

II Pojam banke

III Opšta podela banaka

- Centralna i emisiona banka
- Depozitne (komercijalne) banke
- Univerzalne banke (banke opštег tipa)
- Specijalizovane i granske banke
- Poslovne banke
- Štedno-kreditne organizacije
  - Poštanska štedionica
  - Štedionica
  - Štedno-kreditna organizacija
  - Štedno-kreditna zadruga
- Ostale bankarske i finansijske institucije

IV Funkcije banke

- Funkcije kreditnog posredovanja
- Funkcija novčanog izravnavanja
- Uslužna funkcija
- Preduzetnička funkcija

V Vrste bankarskih poslova

Aktivni bankarski poslovi

- ugovor o kreditu, lombard, relombard,
- eskont i
- reeskont.

Pasivni bankarski poslovi

- emisioni poslovi.
- izdavanje obveznica,
- izdavanje založnica.
- izdavanje blagajničkih zapisa.
- izdavanje potvrda o deponovanim sredstvima i
- ulog na štednju.

Neutralni bankarski poslovi

- ugovor o depozitu,
- ugovor o sefu
- devizni poslovi,
- klirinški poslovi i
- bankarske garancije.

I RAZVOJ BANKARSKIH POSLOVA I BANAKA

Prvi hankarski poslovi, kako se oni sa današnjeg stanovišta shvataju, nastali su već u ranim periodima razvoja ljudskog društva. Začeci ovih poslova mogu se istorijski pratiti još od 3000 godine pre nove ere, a sigurniji materijalni dokazi o vrsti i načinu razvoja bankarskih poslova, od VII veka pre nove ere. U periodu od VII do V veka pre naše ere, u Vavilonu su se pojavile privatne kuće koje su se bavile pretečom današnjih bankarskih poslova, poznati pod nazivom tezaurisanje, a ljudi koji su se njima bavili zvali su se "tezauri" (današnji pojm "tezaurisanje" podrazumeva povlačenje novca ili drugih vrednosti iz prometa). Ti prvi poslovi odnosili su se na organizovano sklanjanje odgovarajuće robe, obično žita i druge vrste sličnih proizvoda, na čuvanje. Primljenu robu tezauri su čuvali ili davali dalje u promet na određeni rok i uz odgovarajuće priznanice o deponovanim proizvodima koje su i same postojale predmet samostalnog finansijskog prometa za obračune i plaćanje.

U istom razdoblju u staroj Grčkoj bankarski poslovi se razvijaju u okviru čuvenih hramova, posebno hramova u Efesu na ostrvu Rodos. Pojavom kovanog novca na ovom tlu, počev od VI veka pre naše ere, koje je izdavao skoro svaki grad ili manja državica samostalno za svoje potrebe, javljaju se i prvi privatni menjači, koji su menjali novac jednog grada, odnosno države za novac druge države, ili su ga davali na zajam uz kamatu. Svoj posao oni su obavljali na trgu za stolom ili na klupi. Kako se sto na grčkom naziva "trapeza", to su oni dobili naziv "trapeziti". A u današnjem smislu reč "trapeza" označava banku.

U periodu postojanja Rimske imperije stiču se još povoljniji uslovi za razvoj novčanih transakcija i drugih finansijskih poslova. Lice koje se u Rimskoj imperiji bavi primanjem depozita i uloga, davanjem zajmova i posredovanjem u novčanom prometu, naziva se "angentarius". Njihovi poslovi se u velikoj meri odražavaju na razvoj privrednog života, ali uticaj "argemarijusa" na vlasti i državne poslove postojao je sve veći. Menjačke poslove obavljala su druga lica koja su se zvala "tiumulatori".

U ranom feudalizmu, paralelno sa odumiranjem trgovačkih poslova, zamirao je i razvoj bankarskih poslova, odnosno banaka. U ovom periodu veći značaj još su imali samo menjački i emisioni poslovi. Mnoštvo moneta različitih vrsta koje se u tom periodu razvijaju sve više, iziskivale su postojanje samo menjačkih poslova. U istom periodu kreditni posao se javlja najvećim delom u obliku naturalnog kredita, da bi se tokom vremena sve više razvijao kao poseban novčani kreditni posao koji prati trgovačke transakcije. U okviru ovih poslova, u trgovačkom prometu široku primenu dobija menica (XIII vek - Italija), na osnovu koje se kao instrument plaćanja uspešno razvija međunarodni trgovački i novčani promet. Ovaj period je značajan i po prvim slučajevima "kvarenja novca", što se činilo odstupanjem u težini i sastavu plemenitih metala od kojih je kovan novac, a ispoljilo se u određenoj stopi inflacija koja je zasigurno siromašila široki krug vlasnika novčane imovine.

Bankarski poslovi ponovo oživljavaju u srednjevekovnoj Italiji, kada se bankarstvo razvija iz potrebe za stalnim kreditima i organizovaniji je i signifikan platni promet. U XII veku naše ere u Italiji su se razvile preteče današnjih banaka, nazvane "montes". Prve bankarske institucije pojavljuju se kao komercijalne i emisione banke, a među njima su kao prve najpoznatije Banka di Genove, osnovana 1320. godine i Sasa di Sant Georgio, osnovana 1407. godine. Ove banke bavile su se i žiro prometom, te se stoga smatraju i najstarijim pravima bankama u istoriji bankarstva. U ovom periodu razvila se i upotreba menica, koja je vrlo brzo postala važno i nezamenljivo sredstvo poslovног prometa i kreditiranja. Takođe, amsterdamska banka uvela je u promet poseban knjižni novac, koji je pod nazivom "mark banko" predstavljao 8,5 g finog srebra.

Osnovi savremenog bankarstva postavljeni su tokom XVIII i XIX veka, kada su osnovane velike bankarske institucije, koje su sopstvenim i tuđim sredstvima postale važan faktor razvoja privrede i prometa, ne samo u zemljama gde su se ove banke razvile, nego i u međunarodnim odnosima. Među njima su, svakako, najpoznatije; Sverigen Riskbank, osnovana u Švedskoj 1668. godine, Bank of England, osnovana u Engleskoj 1694. godine itd. U Srbiji prva banka osnovana je

1862. godine, pod nazivom Uprava fondova, koja je kasnije prešla u Državnu hipotekamu banku, a od 1883. godine poslovala je kao Privilegovana Narodna banka Kraljevine Srbije.

II POJAM BANKE

U reprodukciji privrede jedne države postojanje novca i mogućnosti kreditiranja predstavljaju bitne činioce. U kontekstu ovog kruga, banke imaju posebno mesto i ulogu jer su specijalizovane institucije, čija je osnovna funkcija da privredu i njenu reprodukciju snabdevaju potrebnom količinom i novca i kredita. Stoga je bankarstvo u celini kao specifična privredna delatnost određena vrstom i sadržinom bankarskih poslova. Po odredbama Zakona o bankama i drugim finansijskim organizacijama, banka se osniva kao akcionarsko društvo, ugovorom o osnivanju i obezbeđenjem sredstava za osnivački kapital banke. Druga finansijska organizacija, izuzev Štedno-kreditnih zadruga, osniva se kao akcionarsko društvo, ugovorom o osnivanju i obezbeđenjem sredstava u osnivački kapital.

AKO želite kompletan RAD -> javite se na e-mail:

maturski@live.com

III OPŠTA PODELA BANAKA

Zavisno od poslovne aktivnosti i sadržine konkretnih poslova kojima se neka banka pretežno bavi, moguće je banke razvrstati na više tipova (vrsta), ali su sledeći tipovi bankarskih i drugih finansijskih institucija najčešće u okviru bankarskog poslovanja:

- centralna ili emisiona banka
- depozitne banke (komercijalne banke);
- univerzalne banke (komercijalne banke);
- specijalizovane i granske banke;
- poslovne banke;
- štedno-kreditne organizacije zadruge i štedno-kreditne službe
- ostale bankarske i finansijske institucije (konzorcijumi, ustanove osiguranja, fondova i dr.);
- međunarodne i regionalne banke i međunarodne finansijske organizacije.

Banke mogu da se razvrstavaju i prema drugim kriterijumima, na primer prema:

- ročnosti odobrenih kredita, banke se mogu razvrstati na banke koje se bave odobravanjem kratkoročnih, srednjoročnih dugoročnih ili investicionih kredita;
- pravnoj formi, banke se razvrstavaju na: inokosne ili jednovlasničke banke, banke u vidu društava sa ograničenim jemstvom, u vidu akcionarskih društava, u vidu zadruga i u vidu javno-pravnih ustanova;
- regionalnom rasporedu, banke se razvrstavaju na: lokalne (mesne), oblasne (regionalne) i savezne banke

Ako neka od banaka u okviru svoje bankarske aktivnosti pokriva celu kreditno-monetarnu sferu i svo bankarsko poslovanje, tada se ta banka naziva monbanka.

Centralna i emisiona banka

Depozitne (komercijalne)

Univerzalne banke (banke opšteg tipa)

Specijalizovane i granske banke

Poslovne banke

Štedno-kreditne organizacije

Poštanska štedionica

Štedionica

Štedno-kreditnu organizaciju

Štedno-kreditnu zadrugu

Ostale bankarske i finansijske institucije

AKO želite kompletan RAD -> javite se na e-mail:

maturski@live.com

IV FUNKCIJE BANKE

- Funkcije kreditnog posredovanja
- Funkcija novčanog izravnavanja
- Uslužna funkcija
- Preduzetnička funkcija

Funkcije kreditnog posredovanja

Funkcija novčanog izravnavanja

Uslužna funkcija

Preduzetnička funkcija

V VRSTE BANKARSKIH POSLOVA

Bankarski poslovi u bankarskoj literaturi grupišu se različito, što je rezultat različitih shvatanja pojedinih autora.

U literaturi bankarski poslovi se najčešće svrstavaju prema njihovim zajedničkim osobinama na: aktivne, pasivne i neutralne bankarske poslove.

AKTIVNI BANKARSKI POSLOVI

Ugovor o kreditu

Ugovor o kreditu je pismena isprava kojom se banka obavezuje da će korisniku kredita staviti na raspolaganje određeni iznos novčanih sredstava, na određeno ili na neodređeno vreme, za neku namenu ili bez namene, uz istovremenu obavezu korisnika da vrati dobijeni novac uz ugovorenu kamatu, u vreme i na način utvrđen ugovorom.

AKO želite kompletan RAD -> javite se na e-mail:

maturski@live.com

Lombard

Lombard je davanje kredita uz zalog. Ugovorom o lombardu banka daje poveriocu kredit, s tim što je poverilac dužan da kod nje deponuje pokretne stvari kao obezbeđenje da će uzeti kredit vratiti u roku.

Relombard

Eskont

Reeskont

Reeskont predstavlja posebnu vrstu ugovora o eskontu.

PASIVNI BANKARSKI POSLOVI

Pasivni bankarski poslovi su poslovi kod kojih se banka javlja kao dužnik u odnosu na svoje poverioce.

U pasivne bankarske poslove spadaju:

- emisioni poslovi.
- izdavanje obveznica,
- izdavanje založnica.
- izdavanje blagajničkih zapisa.
- izdavanje potvrda o deponovanim sredstvima i
- ulog na štednju.

Emisioni poslovi

Izdavanje obveznica

Obveznica je pismena isprava kojom se njen izdavalac obavezuje da će licu naznačenom na obveznici, ili donosiocu, isplatiti određenog dana iznos naveden u obveznici, odnosno iznos anuitetskog kupona.

Izdavanje založnica

Bankarska založnica je pismena isprava koju bankarska organizacija, hipotekama banka, izdaje klijentu kada mu na osnovu njegovih nepokretnosti odobrava kredit.

Izdavanje blagajničkih zapisa

Izdavanje potvrda o deponovanim sredstvima

Ulog na štednjcu

NEUTRALNI BANKARSKI POSLOVI

Pod neutralnim bankarskim poslovima podrazumevaju se bankarski poslovi kod kojih se banka ne pojavljuje ni kao poverilac, ni kao dužnik.

U okviru neutralnih bankarskih poslova spadaju:

- ugovor o depozitu,
- ugovor o sefu
- devizni poslovi,
- klirinški poslovi i
- bankarske garancije.

AKO želite kompletan RAD -> javite se na e-mail:

maturski@live.com